

**ПОСИЛЕННЯ
КОНСОЛІДАЦІЇ
СУСПІЛЬСТВА ТА РОЛІ
ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ
НА ШЛЯХУ ВСТУПУ
УКРАЇНИ ТА РЕСПУБЛІКИ
МОЛДОВА ДО
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної конференції

17-18 жовтня 2024 року

УДК 316+339.94
ББК 60.5+66.4

Соціологічна асоціація України
Південноукраїнське відділення САУ
Державний вищий навчальний заклад
«Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.
Д. Ушинського»
Кафедра філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності
Національний університет «Одеська юридична академія»
Факультет психології, політології та соціології
Universitatea de Stat din Moldova
Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice
Centrul Sociologie și Psihologie Socială al ICJPS
Asociația Sociologilor și Demografilor din Republica Moldova

**«ПОСИЛЕННЯ КОНСОЛІДАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА ТА РОЛІ
ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ НА ШЛЯХУ ВСТУПУ УКРАЇНИ
ТА РЕСПУБЛІКИ МОЛДОВА ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО
СОЮЗУ»**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної конференції

17-18 жовтня 2024 року

Видавничий дім
«Гельветика»
2024

**ПОСИЛЕННЯ КОНСОЛІДАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА ТА РОЛІ
ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ НА ШЛЯХУ ВСТУПУ УКРАЇНИ
ТА РЕСПУБЛІКИ МОЛДОВА ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ:
МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

Рецензенти:

Інна ГОЛУБОВИЧ, докторка філософських наук, професорка, завідувачка кафедри філософії Одеського національного університету імені І. І. Мечникова;

Лілія ЯКОВЛЕВА, доктор політичних наук, професор, професор кафедри соціології Національного університету «Одеська Юридична Академія».

Рекомендовано Вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Протокол № 5 від 28.11.2024 р

Редакційна колегія:

Відповідальний редактор – **Олена ЛІСЕЄНКО**, д. соц. н., професор, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (м. Одеса), голова Південноукраїнського відділення САУ, Україна

Члени редколегії:

МОКАНУ Віктор, д. соц. н., директор Центру соціології та соціальної психології Інституту правових, політичних та соціологічних досліджень Державного університету Молдови, керівник Асоціації соціологів і демографів Республіки Молдова, Республіка Молдова

БОРІНШТЕЙН Євген, д. філос. н., професор, завідувач кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (м. Одеса), Україна

ПЕТИНОВА Оксана, д. філос. н., професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», м. Одеса, Україна

АТАМАНЮК Зоя, д. філос. н., професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», м. Одеса, Україна

Посилення консолідації суспільства та ролі людського капіталу на шляху вступу України та Республіки Молдова до Європейського Союзу : матеріали міжнарод. наук.-практ. конф. (м. Кишинев- м. Одеса, 17-18 жовтня 2024 року) / за ред. д. с. н., проф. Лісеєнко О. В. – 138 с.

Матеріали конференції представлені в авторській редакції мовою оригіналу

© Південноукраїнське відділення Соціологічної асоціації України, 2024

© Асоціація соціологів та демографів Республіки Молдова, 2024

НІКОН Наталія	ПСИХОЛОГІЧНА ВРАЗЛИВІСТЬ ЧОЛОВІКІВ У КРИЗІ СЕРЕДНЬОГО ВІКУ В КОНТЕКСТІ ВІЙНИ	46
АТАМАНЮК Зоя	ФОРМУВАННЯ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ МАНУПУЛЯТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	48
КРИВОШЕЯ Тетяна	МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ АНТИКОРУПЦІЙНИХ ІНІЦІАТИВ В УКРАЇНІ ТА МОЛДОВІ: ВИКЛИКИ, ОБМЕЖЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОКРАЩЕННЯ	51
НАУМКІНА Світлана, ЄВЦЕНКО Роман	ВПРОВАДЖЕННЯ РЕГУЛЮВАННЯ ЛОБІСТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ПРИОРИТЕТНИЙ КРОК ДО ВСТУПУ УКРАЇНИ В ЄС	54
ЯРОВА Ліліана	СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ: МІЖ ЄВРОПЕЙСЬКИМИ СТАНДАРТАМИ ТА ВИКЛИКАМИ ВОЄННОГО СТАНУ	57
ПАНАСЮК Валентин, МАКІЄВСЬКА Катерина	ОСОБЛИВОСТІ ДИПЛОМАТИЧНОЇ БОРОТЬБИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙСЬКОГО СТАНУ	60
ПОПЛАВСЬКА Тетяна, ФЕДОРОВА Інна	ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ КОНСОЛІДУЮЧОГО СОЦІАЛЬНОГО ІДЕАЛУ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ІДЕОЛОГІЇ	64
ЧОРНА Вікторія	СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ	67
PRONOZA Inna, KAZYUK Anatoly	THE ISSUE OF UKRAINE AND MOLDOVA IN THE GEOPOLITICAL SPACE OF THE EUROPEAN UNION	71
КОЗЛЕНКО Павло	БЕЗПЕКА ЛЮДИНИ: СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКЕ БАЧЕННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ВИМІРУ	73
РИБКА Наталія	УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ПРОЦЕСІВ СТЕРЕТИПІЗАЦІЇ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ ВІЙНІ	75
АФАНАСЬЄВ Олександр	НАРАТИВИ І ДЕЗІНФОРМАЦІЙНІ ЗАГРОЗИ	78
ЖАРКИХ Володимир	СОЦІАЛЬНА БЕЗПЕКА І ПРИНЦИПИ КОМУНІКАТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ	81

окремих «вигідних» частин якоїсь події, спотворенні інформації, подання неповних даних і т.д.

Отже, маніпулювання можна вважати невід'ємним елементом соціально-політичного управління та боротьби за владу у будь-якому суспільстві. В умовах сьогодення маніпулятивні технології різноманітні за своєю формою, змістом, цілями і призначенням. Таким чином, технології політичного маніпулювання набувають ознак динамічності, високої активності, пристосовницького характеру. Вони включають вербальні й невербальні, індивідуальні та масові, відкриті і приховані методи впливу на свідомість і навіть підсвідомість громадськості. Мова йде про врахування специфіки політичного життя суспільства, історичних і соціально-економічних особливостей його розвитку, ментальних, релігійних й етнонаціональних характеристик, зовнішньополітичної орієнтації, особливостей формування політичних еліт, політичного режиму та інших факторів у виборі та застосуванні технологій політичного маніпулювання у владному політичному процесі та для конкретних політичних кейсів. Використання технологій політичного маніпулювання несе переважно негативний характер і становить певну загрозу демократичному суспільству, громадянському суспільству, спричиняє відчуженню людини від участі у політичному житті як суб'єкта, деформує сприйняття суспільних явищ громадськістю.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Городенко Л. М. Засоби масової комунікації у контексті громадської думки : формування, функціонування, жанрові прийоми. URL : <http://disser.com.ua/content/242464.html>
2. Війна, пропаганда та засоби масової інформації . Глобальні проблеми : офіційний сайт. URL: <https://www.globalissues.org/article/157/war-propaganda-and-the-media>
- Осовський В. Л. Громадська думка: спроби соціологічної Київ : Інститут соціології НАНУ, 1999. 299 с.
3. Танчин І. З. Соціологія : Навч. посіб. Київ : Знання, 2007. 351 с.

Тетяна КРИВОШЕЯ,

*кандидат соціологічних наук, заступник директора, керівник
соціологічних проєктів в НГО
"Сприяння міжкультурному співробітництву"*

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ АНТИКОРУПЦІЙНИХ ІНІЦІАТИВ В УКРАЇНІ ТА МОЛДОВІ: ВИКЛИКИ, ОБМЕЖЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОКРАЩЕННЯ

Корупція серйозно ускладнює інтеграційні процеси України та Молдови до Європейського Союзу, впливаючи на ключові аспекти суспільного життя. Вона знижує інвестиційну привабливість країн, ускладнює процеси управління державними ресурсами та спричиняє системні порушення прав людини. Ефективне вимірювання та боротьба з корупцією вимагає не тільки поліпшення існуючих інструментів, а й розробки нових підходів, здатних адаптуватися до змінних умов внутрішньої та зовнішньої політики.

Цей дослідницький огляд прагне не тільки аналізувати існуючі методи боротьби з корупцією, але й оцінювати їх адаптивність та ефективність у різних умовах, включаючи політичні зміни, економічні кризи та суспільні виклики.

Огляд методологій дослідження корупції.

Дослідження корупції вимагає комплексного підходу, що поєднує кількісні та якісні методи, для виявлення та аналізу різноманітних аспектів цього складного явища. Корупція має багато облич, і відповідно, методи її дослідження мають бути гнучкими та багатограними.

Кількісні методи:

- Опитування та анкетування: розширене використання опитувань в дослідженні дозволяє аналізувати велику кількість даних для визначення трендів корупції на національному рівні. Опитування можуть бути спрямовані на різні сегменти населення, включаючи державних службовців, бізнес-структури та простих громадян.
- Аналіз корупційних індексів: детальний розгляд глобальних індексів, таких як CPI (1), дозволяє порівнювати Україну та Молдову з іншими країнами, а також аналізувати зміни у сприйнятті корупції відповідно до впроваджених реформ. Індеси, такі як Індекс сприйняття корупції від Transparency International (2), використовуються для вимірювання та порівняння рівнів корупції між країнами. Ці індекси корисні для моніторингу змін у сприйнятті корупції та оцінки впливу політичних та економічних реформ.
- Статистичний аналіз: застосування складних статистичних моделей, таких як множинна регресія, дозволяє виявляти складні взаємозалежності між економічними, соціальними та політичними індикаторами та рівнем корупції.

Якісні методи:

- Глибинні інтерв'ю: розширення бази інтерв'юйованих дозволяє отримати більш широкий спектр поглядів на проблему корупції, включаючи особисті історії, які розкривають складність та масштаби корупційних дій.
- Кейс-стаді: глибокий аналіз окремих випадків, які стали відомими завдяки медіа або судовим розглядам, може виявити системні недоліки в антикорупційному законодавстві та практиках.
- Фокус-групи: використання цього методу для дослідження різних соціальних груп та професій дозволяє виявити, як різні соціально-економічні фактори впливають на сприйняття та участь у корупції.

Вищезазначені методи разом дозволяють не лише виявляти та аналізувати корупцію, але й розробляти ефективні стратегії її запобігання та боротьби. Вони надають широку базу даних для підтримки рішень на державному рівні та для міжнародних звітів, важливих для забезпечення прозорості та відповідальності у боротьбі з корупцією.

Боротьба з корупцією в Україні та Молдові стикається з рядом викликів, які значно ускладнюють ефективність антикорупційних ініціатив. Ці виклики варіюються від внутрішньополітичних до міжнародних факторів, впливаючи на всі аспекти боротьби з корупцією:

Політичний тиск та опір змінам: в Україні та Молдові спостерігається високий рівень політичного впливу, що часто призводить до блокування або затягування розслідувань корупційних справ, особливо коли це стосується високопоставлених чиновників. Такий тиск може виявлятися у формі законодавчих змін, які обмежують повноваження незалежних антикорупційних органів, або через втручання у їх оперативну діяльність.

Обмежені ресурси для проведення розслідувань і моніторингу: часто антикорупційні органи стикаються з недостатнім фінансуванням та обмеженнями у кадровому ресурсі, що серйозно ускладнює їхню здатність проводити глибокі та ефективні розслідування. Це також створює проблеми з незалежним моніторингом і звітуванням, що є критично важливим для прозорості та підзвітності.

Вплив корупції на міжнародну співпрацю та інвестиції: наявність корупції значно підриває міжнародний імідж країни, обмежуючи можливості для залучення іноземних інвестицій та міжнародної підтримки. Корупція може призводити до складнощів у міжнародних відносинах, оскільки інші країни та міжнародні організації можуть бути небажані співпрацювати з урядами, які не демонструють зобов'язань щодо боротьби з корупцією.

Ці виклики потребують всебічного підходу та координованих дій на всіх рівнях влади, а також активної участі громадськості та міжнародної спільноти для їх подолання. Розв'язання цих проблем вимагає не тільки політичної волі, але й адекватних ресурсів та інноваційних підходів для вдосконалення законодавчої бази та зміцнення інституціональних рамок.

Висновок. Ефективна боротьба з корупцією в Україні та Молдові вимагає інтегрованого підходу, який поєднує розширене використання різноманітних кількісних та якісних методологій дослідження. Основною вимогою є розвиток та адаптація цих методів з урахуванням специфічних національних умов та зовнішньополітичних вимог. Важливість розширення міжнародної співпраці та впровадження прозорих антикорупційних ініціатив не може бути недооцінена, адже це забезпечує не тільки зменшення корупційних ризиків, але й створює умови для стабільного економічного та соціального розвитку. Законодавчі та інституційні реформи, що включають зміцнення незалежності правоохоронних органів і судів, повинні бути

пріоритетом для забезпечення довгострокової стійкості в боротьбі з корупцією. Ці кроки повинні супроводжуватися активним залученням громадськості та зміцненням культури законності та прозорості на всіх рівнях суспільного управління.

(1) CPI — це абревіатура для Індексу сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index), який щорічно публікує міжнародна неурядова організація Transparency International. Цей індекс вимірює рівень корупції в державному секторі країн світу на основі сприйняття експертів та бізнесменів.

Індекс CPI оцінює країни за шкалою від 0 до 100, де 0 означає, що корупція сприймається як дуже висока, а 100 — що корупція відсутня. Цей індекс використовується для порівняння рівнів корупції між країнами, а також для оцінки ефективності антикорупційних політик та ініціатив на міжнародному рівні. Це один з найвідоміших та найширше цитованих індексів корупції у світі, який відіграє ключову роль у міжнародних економічних та політичних дослідженнях.

(2) Transparency International — це міжнародна неурядова організація, яка бореться з корупцією у всьому світі. Її місія полягає в тому, щоби зупинити корупцію та запобігати зловживанням владою, шляхом впровадження глибших реформ для підвищення прозорості у всіх секторах суспільства.

Світлана НАУМКІНА,

доктор політичних наук, професор, завідувачка кафедри політичних наук і права Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Роман ЄВЦЕНКО,

аспірант кафедри політичних наук і права Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

ВПРОВАДЖЕННЯ РЕГУЛЮВАННЯ ЛОБІСТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ КРОК ДО ВСТУПУ УКРАЇНИ В ЄС

Згідно з Антикорупційною стратегією на 2021–2025 рр. (затверджена Законом «Про засади державної антикорупційної політики на 2021–2025 рр. (2022) та Державною антикорупційною програмою на 2023–2025 рр. (затверджена Постановою КМУ № 220 (2023)), впровадження нормативного регулювання лобістської діяльності слідом за прийняттям Закону про розширення повноважень Спеціалізованої антикорупційної прокуратури через прийняття Закону від 8 грудня 2023 р. визначалося пріоритетним кроком для вступу України в ЄС. GRECO у звіті щодо виконання рекомендацій, наданих у рамках IV Раунду оцінювання «Запобігання корупції серед народних депутатів, суддів та прокурорів» від 24.03.2023 р., рекомендувала запровадити правила взаємодії членів парламенту з лобістами, які намагаються впливати на законодавчий процес.